

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ СУД
У БЕОГРАДУ
Одељење за ратне
злочине
Кж1 По2 8/25
15.5.2026. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, Одељење за ратне злочине, у већу састављеном од судија Растка Поповића, председника већа, Драгана Ћесаровића, Душана Агатоновића, Раше Јанковића и Виолете Јовановић, чланова већа, уз учешће вишег саветника Росанде Џевердановић Савковић, као записничара, у кривичном поступку против **окривљеног Миленка Живановића**, због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ, одлучујући о жалби јавног тужиоца Јавног тужилаштва за ратне злочине, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду, Одељење за ратне злочине К.По2 бр. 9/2021 од 01.07.2025. године, у седници већа одржаној дана 15.05.2026. године, једногласно је донео

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба јавног тужиоца Јавног тужилаштва за ратне злочине, а пресуда Вишег суда у Београду, Одељење за ратне злочине К.По2 бр. 9/2021 од 01.07.2025. године, **ПОТВРЂУЈЕ**.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду, Одељење за ратне злочине К.По2 бр. 9/2021 од 01.07.2025. године, оптужени Миленко Живановић, на основу члана 423 тачка 2 ЗКП, ослобођен је од оптужбе да је извршио кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ, а на основу члана 265 став 1 ЗКП, одлучено је да трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава суда.

Против напред наведене пресуде, благовремено је жалбу изјавио јавни тужилац Јавног тужилаштва за ратне злочине, због битне повреде одредаба кривичног поступка

из члана 438 став 2 тачка 2 ЗКП, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања из члана 440 ЗКП и повреде кривичног закона из члана 439 став 1 тачка 1 ЗКП, са предлогом да Апелациони суд у Београду укине пресуду Вишег суда у Београду, Одељење за ратне злочине К.По2 бр. 9/2021 од 01.07.2025. године и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење, или одржи претрес пред другостепеним судом, у смислу члана 449 став 1 ЗКП, и донесе пресуду којом ће преиначити првостепену пресуду, тако што ће окривљеног Миленка Живановића огласити кривим због извршења кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ, након чега ће га осудити по закону, на казну затвора у трајању од 5 година.

Бранилац оптуженог Миленка Живановића, адвокат Душанка Јовановић Шуњара, поднела је одговор на жалбу Јавног тужилаштва за ратне злочине Ктж.бр.6/21 од 31.10.2025. године, са предлогом да Апелациони суд у Београду одбије жалбу као неосновану и потврди првостепену пресуду у целини, уз захтев да, на основу члана 447 став 2 ЗКП, заједно са оптуженим, буде обавештена о седници већа другостепеног суда.

У поднеску Јавног тужилаштва за ратне злочине Ктж.бр.8/2025 од 28.11.2025. године, предложено је да Апелациони суд у Београду усвоји жалбу јавног тужиоца за ратне злочине и након одржане седнице већа укине пресуду Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине К.По2 бр. 9/2021 од 01.07.2025. године и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење, или одржи претрес пред другостепеним судом, у смислу члана 449 став 1 ЗКП, и донесе пресуду којом ће преиначити првостепену пресуду, тако што ће окривљеног Миленка Живановића огласити кривим због извршења кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва и члана 142 став 1 КЗ СРЈ, након чега ће га осудити по закону, на казну затвора у трајању од 5 година.

Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине, одржао је седницу већа, у смислу одредбе члана 447 ЗКП, у присуству јавног тужиоца за ратне злочине Василија Сератлића, окривљеног Миленка Живановића и његовог браниоца, адвоката Душанке Јовановић Шуњара, на којој је размотрио списе предмета, па је, након разматрања навода и предлога из жалбе, а имајући у виду и одговор браниоца окривљеног на жалбу јавног тужиоца за ратне злочине и мишљење Тужилаштва за ратне злочине, као и објашњења навода из жалбе, које је дао јавни тужилац за ратне злочине и навода одговора на жалбу, које је дала бранилац окривљеног, а након што је првостепену пресуду испитао у оквиру основа, дела и правца побијања који су истакнути у жалби, сходно одредби члана 451 став 1 ЗКП, нашао:

-жалба је неоснована.

Жалбом јавног тужиоца за ратне злочине, побија се првостепена пресуда због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438 став 2 тачка 2 ЗКП, међутим, према оцени Апелационог суда у Београду, првостепени суд није учинио повреде предвиђене у наведеној законској одредби, будући да је, о свим чињеницама важним за доношење пресуде, дао довољне, јасне и аргументоване разлоге, који у погледу одлучних чињеница не садрже никакве противречности нити нејасноће, односно, у образложењу пресуде, којом је оптуженог ослободио од оптужбе, дао је детаљне

разлоге, које у свему као правилне прихвата и веће овог суда, као другостепеног.

Побијајући првостепену пресуду због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, жалбом јавног тужиоца за ратне злочине, оспорава се оцена суда о изведеним доказима, као и његови чињенични и правни закључци.

Супротно ставу јавног тужиоца за ратне злочине, изнетом у изјављеној жалби, Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине, налази да је првостепени суд правилно поступио када је оптуженог Миленка Живановића, применом одредбе члана 423 став 1 тачка 2 ЗКП, ослободио од оптужбе да је извршио кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ, с обзиром да није доказано да је оптужени извршио наведено кривично дело. До оваквог закључка првостепени суд је дошао правилном оценом изведених доказа, цењених и појединачно и у својој међусобној повезаности, као у склопу одбране оптуженог, приликом чега је, за све своје чињенично правне закључке, дао довољно јасне и аргументоване разлоге, које прихвата и овај суд.

Оптужени Миланко Живановић терети се да је, у периоду од 1992. године до 1995. године, као командант Дринског корпуса, који се налазио у саставу Војске Републике Српске, наредио присилно пресељавање цивилног становништва муслиманско-бошњачке националности са појединих простора који припадају зони одговорности Дринског корпуса и својим наредбама и радњама учествовао у присилном пресељавању цивилног становништва муслиманско-бошњачке националности из заштићене зоне Сребреница, и то тако што је дана 24.11.1992. године донео одлуку за даља дејства стр.пов.бр.2-126, коју је упутио команди Зворничке лаке пешадијске бригаде, која садржи задатке за већи број јединица у саству Дринског корпуса, затим, да је дана 20.03.1995. године издао заповест за одбрану и активна борбена дејства оп.бр.7, стр.пов.бр.03-277-2 и то команди 1.звпбр, 1.бпбр, 1.блпбр, 2.рмтбр, 1.плпбр, 5.плпбр, 1.брлпбр, 1.млпбр, СПБ “Скелани”, 5.МАП, потом, да је дана 12.07.1995. године издао наређење ради реализације евакуације цивилног становништва стр.пов бр. 22/226, којом је командама потчињеним јединицама наредио да обезбеде аутобусе за евакуацију из енклаве Сребреница и пов.бр. 22/227, којим је команди 1.зпбр и 1.брлпбр, наредио да, у складу са наређењем о обезбеђењу превоза средстава за евакуације из енклаве Сребреница, обезбеде регулисање контроле саобраћаја, због чега је актом од 12.07.1995. године пов.бр.21/6/686 молио главни штаб ВРС да додатно одобри 12.000 литара горива за потребе 50 аутобуса који ће бити ангажовани дана 12.07.1995. године за евакуацију из енклаве Сребреница, а дана 13.07.1995. године издао акт упозорења Стр.Пов.бр. 03/156-11, и то командама ИКМ ДК, 1.влпбр и 2.рмтбр, због чега је из зоне одговорности Дринског корпуса, односно заштићене зоне Сребреница, у периоду од 12.07.1995. године до 13.07.1995. године, присилно пресељено више хиљада Бошњака, углавном жена, деце и старих.

У односу на одлуку стр.пов. бр. 2-126 од 24.11.1992. године, у жалби јавног тужиоца за ратне злочине истиче се да је првостепени суд пропустио да утврди да је одлука за даља дејства команде Дринског корпуса строго пов. бр. 2-126 од 24.11.1992. године, потписана од стране окривљеног, а што исти није спорио, те да ова одлука садржи задатке за већи број јединица Дринског корпуса, у којој се, између осталог, у тачки 1, након речи одлучио сам, наводи: “Главним снагама и средствима, уз примјену

активних дејстава, наносити непријатељу што веће губитке, изнуривати га, разбити га или присилити на предају, а муслиманско становништво присилити да напусти простор Церска, Жепа, Сребреница и Горажде”. Да је окривљени донео наведену одлуку, произилази из транскрипта од 25.11.2022. године, када окривљени описује ову одлуку: “... и ја опет кажем овде, одавде, у овом мом документу од 24.11.1992. године од речи “одлучио сам” ступа командант корпуса на сцену”, а која изјава је у складу и са изведеним војним прописима важећим у то време.

Приликом оцене поступања оптуженог Миленка Живановића, у датим ратним околностима, у периоду од 24.11.1992. године до 13.07.1995. године, првостепени суд је, између осталог, ценио тада важеће војне прописе у Војсци Републике Српске, који су преузети од Војске Југославије, односно Југословенске народне армије, а у које је извршен увид на главном претресу и који су цитирани у образложењу првостепене пресуде, те је суд, анализом датих примера садржине докумената, утврдио да је у свим документима приказано да се у тачки 1. наводе подаци о непријатељу, под тачком 2. задатак јединице, који се излаже на исти начин (дословно) као и у заповести (наређењу) претпостављеног старешине, под тачком 3. подаци о суседним јединицама, а под тачком 4. је одлука команданта, која почиње речима “одлучио сам”, а у којој се дају задаци потчињеним јединицама. Дакле, правилима је изричито прописано и таксативно наведено, по строгом одређеном редоследу, све што једна заповест за борбена дејства треба да садржи, а такође је прописано да је за рад виших команди и штабова карактеристичан тимски рад, при чему је изричито наведено да одлуку текстуално и на карти оформљује оперативни орган, а не командант који је потписује. Према правилном закључку првостепеног суда, околност да одлука за даља дејства стр.пов.бр. 2-126 од 24.11.1992. године, није текстуално оформљена у складу са прописаним правилима, у смислу што се речи “одлучио сам” у овој одлуци налазе на самом почетку, пре изношења задатака Дринског корпуса, који су му издати директивом Главног штаба ВРС ОП.бр.4 од 19.11.1992. године, не доводи у питање утврђену чињеницу да одлука команданта корпуса, садржана у задацима које издаје потчињеним јединицама, а изложени у поднаслову одлуке која гласи “Задаци јединицама”, садржи искључиво прецизна упутства за активна борбена дејства према јединицама супростављене стране у сукобу, а не садржи било који задатак, нити упутство, који би се односили на присиљавање муслиманског цивилног становништва да напусти простор Церске, Жепе, Сребренице и Горажда, како је то наведено под тачком један оптужног акта.

Анализом одлуке за даља дејства, команде Дринског корпуса стр.пов.бр. 2-126 од 24.11.1992. године, првостепени суд је правилно нашао да је оптужени Миленко Живановић, као командант Дринског корпуса, издао прецизно дефинисане задатке потчињеним јединицама Дринског корпуса, те се пажљивим читањем ових задатака утврђује да ниједан од задатака, које је оптужени као командант Дринског корпуса издао потчињеним јединицама, није усмерен на присило пресељавање цивилног становништва муслиманско-бошњачке националности из заштићене зоне Сребреница, већ су то искључиво борбени задаци којима се наређују, пре свега, одбрамбена дејства у циљу ослобођења наведених територија и дејствовање према оружаним снагама супростављене стране у сукобу – Армије БиХ.

Реченица која је темељ инкриминације, садржана је тексту наведене одлуке, али не у делу Задаци јединицама, описани у тачки 2. одлуке, у којој оптужени као

командант издаје своје наређење потчињеним јединицама, већ напротив у делу у коме оптужени, као командант Дринског корпуса, обавештава потчињене јединице о задацима које је Дринском корпусу поставила непосредно претпостављена команда – Главни штаб Војске Републике Српске.

Чињеница је да је одлука команде Дринског корпуса за даља дејства стр.пов.бр. 2-126 од 24.11.1992. године, донета на основу директиве ОП.бр. 4 Главног штаба Војске Републике Српске стр.пов.бр. 02/5 од 19.11.1992. године, и да творац инкриминисане реченице, чије сачињавање се оптуженом Миленку Живановићу ставља на терет, није оптужени Миленко Живановић, већ лице које је потписало Директиву ОП.бр.4 – командант Главног штаба Војске Републике Српске генерал Ратко Младић, који је Дринском корпусу издао наведени задатак. Оптужени је у својој одбрани указао да је, одмах по добијању Директиве ОП.бр.4 Главног штаба ВРС, утврдио да задаци, који су издати Дринском корпусу, имају инкриминишућу садржину, као и да су постављени задаци, који се односе на нападна борбена дејства, неоствариви у датом тренутку, с обзиром да су муслиманске оружане снаге држале под својом контролом 90% територије која је била у зони борбеног дејства Дринског корпуса, који је једва успевао да брани Зворник и Братунац, на шта је указао команданту Главног штаба генералу Ратку Младићу, а што је резултирало доношењем измене и допуне Директиве број 4 стр.пов.бр.02/5-210/1 од 07.12.1992. године, Главног штаба Војске Републике Српске, у коју је суд извршио увид, и у којој је инкриминисана реченица изостављена, а нарочито се наређује да су сви оперативни и тактички састави Војске Републике Српске, који до тог дана остваре или не остваре постављене циљеве, дужни прекинути све врсте активних борбених дејстава (напади и противнапади) и прећи у одсутну одбрану на достигнутим линијама, при чему се Дринском корпусу, у ову сврху, додељују снаге подршке, тако што се наређује да Први и Други крајишки корпус и Источно-босански корпус одреде по један моторизовани батаљон, пуног формацијског састава, који ће упутити у Гарнизон Власеница, где ће се јавити команданту Дринског корпуса. Овај акт, који је сачинио, односно израдио генерал - АА, а у потпису је командант генерал-потпуковник Ратко Младић, примљен је у систему везе 07.12.1992. године у 01,00 часова, а поступљено је, односно прослеђено, у 01,10 часова.

Да су истинити наводи одбране оптуженог Миленка Живановића, у погледу околности да, у периоду од почетка рата на просторима БиХ 1992. године, па све до 11.07.1995. године, није било присилног расељавања муслиманског цивилног становништва са простора Сребренице, указују у својим исказима и сведоци ББ, ВВ, ГГ, ДД и ЂЂ.

Према правилном ставу првостепеног суда, Јавно тужилаштво за ратне злочине, током трајања овог кривичног поступка, није суду доставило било који доказ на основу којег би се могло утврдити да је, у периоду од почетка рата на подручју БиХ 1992. године до 11.07.1995. године, било присилног расељавања муслиманског цивилног становништва са подручја Сребренице, нити доказа да је оптужени Миленко Живановић, у овом периоду, предузимао било које радње којима је учествовао у присилном расељавању цивилног становништва Сребренице, нити су такве радње оптуженог описане у оптужном акту.

Потом, анализом садржине Заповести за одбрану и активна борбена дејства

ОП.бр.7 команде Дринског корпуса Стр.пов.бр. 03/277-2 од 20.03.1995. године, (као и у случају Одлуке за даља дејства Стр.пов.бр. 2-126 од 24.11.1992. године), коју је упутио команди Зворничке лаке пешадијске бригаде, суд је утврдио да је оптужени Миленко Живановић, као командант Дринског корпуса, овом заповешћу издао прецизно дефинисане задатке потчињеним јединицама Дринског корпуса. Међутим, како то правилно налази првостепени суд, ниједан од задатака, које је оптужени као командант Дринског корпуса издао потчињеним јединицама, није усмерен на то да се свакодневним, планским и осмишљеним борбеним активностима створе услови тоталне несигурности, неподношљивости и бесперспективности даљњег опстанка и живота мештана у Сребреници и Жепи, већ су то искључиво борбени задаци којима се наређује дејствовање према оружаним снагама супротстављене стране у сукобу – Армије БиХ. Наведена реченица, на којој се заснива инкриминација, садржана је у тексту ове заповести, али не у делу у којем оптужени, као командант, издаје своје наређење потчињеним јединицама, већ напротив у делу у којем оптужени, као командант Дринског корпуса, обавештава потчињене јединице о задацима које је Дринском корпусу поставила непосредно претпостављена команда Врховна команда ОС Републике Српске. Према правилном ставу првостепеног суда, оптужба, као и у претходном случају (Одлука за даља дејства Стр.пов.бр. 2-126 од 24.11.1992. године), не узима у обзир чињеницу да је Заповест за одбрану и активна борбена дејства ОП.бр.7 Стр.пов.бр. 03/277-2 од 20.03.1995. године, донета на основу Директивне за даља дејства ОП.бр.7 Врховне команде ОС Републике Српске ДТ број 2/2-11 од 08.03.1995. године, и да творац инкриминисане реченице, чије сачињавање се оптуженом Миленку Живановићу ставља на терет, није оптужени Миленко Живановић, већ лице које је потписало директиву ОП.бр.7 – Врховни командант Војске Републике Српске др Радован Карацић, који је Дринском корпусу издао наведени задатак.

Наводи одбране оптуженог Миленка Живановића, да је на његово инсистирање измењена директива број 7 од 08.03.1995. године, доношењем дана 31.03.1995. године Директиве број 7/1, потврђени су чињеницама утврђеним увидом у Директиву за даља дејства ОП.бр. Врховне команде ОС Републике Српске ДТ бр. 2/2-11 од 08.03.1995. године и у Директиву за даља дејства ОП.бр.7/1 Главног штаба Војске Републике Српске ДТ бр. 02/2-15 од 31.03.1995. године, на основу чега је потпуно јасно да се инкриминисана реченица, садржана у задацима Дринског корпуса, издатим у Директиви за даља дејства ОП.бр.7 Врховне команде ОС Републике Српске ДТ бр. 2/2-11 од 08.03.1995. године, не садржи у задацима које је Дринском корпусу издала његова непосредно претпостављена команда у Директиви за даља дејства ОП.бр.7/1 Главног штаба Војске Републике Српске ДТ бр. 02/2-15 од 31.03.1995. године.

Чињеница да оптужени Миленко Живановић, својом Заповешћу за одбрану и активна борбена дејства ОП.бр.7 од 20.03.1995. године, као командант Дринског корпуса, није ишао за тим да “свакодневним планским и осмишљеним борбеним активностима створи услове тоталне несигурности, неподношљивости и бесперспективности даљњег опстанка и живота мештана у Сребреници и Жепи”, како му се оптужницом ставља на терет, утврђена је и на основу докумената хуманитарне помоћи збирно за јануар-јул 1995. године, из којих јасно произилази да је конвоје хуманитарне помоћи пропуштала команда Зворничке пешадијске бригаде и да је, о сваком пропуштеном конвоју хуманитарне помоћи, достављала извештаје команди Дринског корпуса, који су садржали податке о томе ко доставља хуманитарну помоћ,

садржину и количину хуманитарне помоћи, податке о лицима која су руководила конвојима, њиховој бројност и наоружању. У прилог наведеном говори и саржина последње Заповести за активна борбена дејства, коју је потписао оптужени Миленко Живановић у својству команданта Дринског корпуса – Заповест за активна борбена дејства ОП.бр.1 број 04/156-2 од 02.07.1995. године “Криваја-95” команде Дринског корпуса, која је донета на основу директиве ОП.бр.7 и 7/1 Главног штаба Војске Републике Српске, а чију садржину заповести је првостепени суд цитирао у образложењу пресуде, између осталог и да је у тачки 10 под б), која се односи на безбедност, наведено да ће орган безбедности војне полиције одредити реоне прикупљања и обезбеђења ратних заробљеника и ратног плена, као и да ће се у поступању са ратним заробљеницима и становништвом у свему придржавати Женевске конвенције.

Током овог кривичног поступка, у својству сведока саслушани су припадници, у инкриминисаном периоду, Дринског корпуса, и то ЕЕ, ЖЖ, ЗЗ, ИИ, ЈЈ, КК, ЛЛ, ЉЉ и ММ, који су у својим исказима били међусобно сагласни да је, према Заповести за активна борбена дејства Оп.бр.1 број 04/156-2 од 02.07.1995. године, операција “Криваја 95” команде Дринског корпуса, задатак јединицама био да се изврши раздвајање енклава, да се тај простор сузи, односно спречи комуницирање између енклава Жепе и Сребренице, а све да би се спречили диверзантски напади вршени из енклава и наношење губитака Војске Републике Српске на линијама одбране, као и напади на српско становништво у селима у непосредној близини ових енклава, те да се спречи излазак припадника 28. Дивизије Армије БиХ према Тузли, Кладњу и Олову. Реализацију ове заповести, преузео је, тада начелник штаба Дринског корпуса, генерал НН, који је водио и командовао овом операцијом, односно руководио и командовао борбеним задацима и дејствима. Након што су извршени задаци одређени у овој заповести, уследило је наређење да се уђе у град Сребреницу, што није било предвиђено у Заповести. Од почетка реализације ове заповести, од команданта Дринског корпуса - оптуженог Миленка Живановића нису добили ниједан задатак у вези реализације заповести. Овлашћење да руководи операцијом “Криваја”, тада начелнику штаба Дринског корпуса генералу НН није дао оптужени Миленко Живановић, као што је то прописано у тачки 36 и 38 војних прописа Упутство за рад команди – штабова, а ниједан од испитаних сведока се није изјаснио да је генерал НН достављао било какве извештаје оптуженом Миленку Живановићу, као команданту Дринског корпуса, нити је суду достављен доказ да је он то чинио, нити је указано на постојање доказа којим би ова чињеница била потврђена, а наведено не произилази ни из једног доказа изведеног током овог кривичног поступка.

Осим тога, тврдња оптуженог Миленка Живановића да у јулу 1995. године, дужност команданта Дринског корпуса није обављао он већ пуковник НН, а да је он био изопштен из система командовања и руковођења, у складу је и са чињеницама које су утврђене увидом у релевантне извештаје и наређења команде Дринског корпуса у периоду од 05. до 13.07.1995. године, које је првостепени суд цитирао у образложењу своје пресуде, а које је потписао НН, као и наређење МУП Републике Српске – кабинет министра број 64/95 од 10.07.1995. године, које је потписао командант штаба МУП Републике Српске ЊЊ, а у којем је наведено да је командант јединице дужан да по доласку на одредиште ступи у везу са начелником штаба корпуса, генералом НН. Осим тога, напред наведено је у складу и са чињеничним утврђењима из пресуде МКСЈ

против окр. ОО и др. број IT-05-88-T од 10.06.2010. године, чију садржину је, у погледу ове чињенице, суд цитирао у образложењу своје пресуде.

С обзиром на изнето, првостепени суд је правилно поступио када није прихватио став Јавног тужиоца за ратне злочине, да је оптужени Миленко Живановић стварно и фактички командовао Дринским корпусом до примопредаје дужности дана 13.07.1995. године, па су стога као неосновани оцењени жалбени наводи Јавног тужиоца за ратне злочине, да је суд погрешно ценио исказе сведока, у делу када наводи да је окривљени био само формални командант Дринског корпуса, јер су такви искази у супротности са материјалним доказима, војним прописима, као и са чињеницом да сведоци одбране по својој функцији нису ни били у обавези да реферишу непосредно команданту Дринског корпуса или да им непосредно командант Дринског корпуса издаје наређења.

Имајући у виду да је првостепени суд, на основу изведених доказа које је детаљно, и појединачно и упоредно, анализирао, несумњиво утврдио да ниједан од задатака које је оптужени, као командант Дринског корпуса, издао потчињеним јединицама, и то Одлуком за даља дејства Стр.пов.бр. 2-126 од 24.11.1992. године и Заповести за одбрану и активна борбена дејства оп.бр.7 Стр.пов.бр. 03/277-2 од 20.03.1995. године, није био усмерен на присилно пресељавање цивилног становништва муслиманско-бошњачке националности из заштићене зоне Сребреница, већ су то искључиво борбени задаци којима се наређују, пре свега одбрамбена дејства и, у циљу ослобођења наведених територија, дејствовање према оружаним снагама супротстављене стране у сукобу – Армије БиХ. С тим у вези, на другачију одлуку суда, односно, на законитост и правилност првостепене пресуде, нису били од утицаја жалбени наводим Јавног тужиоца за ратне злочине, да кривично дело, које се окривљеном ставља на терет, постоји и када је постојала само наредба, и да је самим потписивањем наредби окривљени извршио кривично дело које му се ставља на терет, без обзира да ли је наступила последица,

Оптуженом Миленку Живановићу стављено је на терет да је дана 12.07.1995. године издао наређења, ради реализације евакуације цивилног становништва, и то Стр.пов.бр.22/226, којим је команди 1.зпбр, 1.бпбр, 2.рмтбр, 1.брлпбр, 1. и 5. плпбр, 1.млпбр наредио да обезбеде аутобусе за евакуацију из енклаве Сребреница, и Пов.бр.22/227, којим је команди 1.зпбр и 1.брлпбр наредио да, у складу са наређењем о обезбеђењу превоза средстава за евакуацију из енклаве Сребреница, обезбеде регулисање контроле саобраћаја, те да је актом Пов.бр.21/6/686 од 12.07.1995. године, молио ГШ ВРС да додатно одобри коришћење укупно 12.000 литара погонског горива за потребе 50 аутобуса, који ће бити ангажовани дана 12.07.1995. године и даље, за евакуацију енклаве Сребреница.

Анализом садржине напред наведених наређења и наведеног акта, суд је утврдио да наређења Стр.пов.бр. 22/226 од 12.07.1995. године и 22/227 од 12.07.1995. године, нису потписана, док је акт Пов.бр.21/6-686 од 12.07.1995. године, потписан од стране оптуженог Миленка Живановића. Оптужени није спорио да је потписао акт Пов.бр.21/6-686 од 12.07.1995. године, тврдећи да је акте Стр.Пов.бр.22/226, Пов.бр.22/227 и Пов.бр.21/6-686 од 12.07.1995. године, сачинио референт техничке службе у Дринском корпусу ПП, да је то проузроковано НН звањем и наређењем од 12.07.1995. године у 07:30 часова, да су везисти по инерцији на документима написали

“командант”, да је ПП, по НН наређењу, њему донео на потпис акте Стр.Пов.22/226 и Пов.бр.22/227 од 12.07.1995. године, али је он одбио да исте потпише, а документ Пов.бр.21/6-686 је потписао знатно касније, због сређивања архиве и тај акт никоме није прослеђен. У вези са наводима оптуженог Миленка Живановића, првостепени суд је ценио прописе одредби тачке 71 Правила службена преписка и канцеларијско пословање у Војсци Југославије, којима је прописано да се акта подносе на потпис у време које одреди старешина, а телеграм и хитна акта према потреби.

У жалби Јавног тужиоца за ратне злочине истиче се, а што се тиче непотписаних докумената, да тужилаштво сматра да су она важећа и послата пошљаоцу, што је у складу са војним прописима и у сагласности и са исказима неких сведока одбране, као и материјалним доказима тужилаштва. Дакле, да се ради о валидним и важећим доказима, говоре и војни прописи.

Првостепени суд је ценио наводе Јавног тужиоца за ратне злочине да одредбе члана 37 Правила службена преписка и канцеларијско пословање, прописују да је евиденција центра везе дужна да примерке полазног телеграма, пре враћања деловодству, овери, да овера садржи следеће податке: број дневника, датум (дан, месец, година), чак и минут када је телеграм отпремљен примаоцу, потпис овлашћеног лица и отисак малог печата, те се ови подаци стављају и на долазни телеграм. Међутим, правилно је нашао да су ови наводи без значаја, с обзиром да суду није достављен доказ да су предметни документи прекуцани са докумената које је оптужени сачинио, а на документу Пов.бр.22/227 од 12.07.1995. године не налази се, не само потпис оптуженог, него ни штампил који би потврдио да је документ примљен, обрађен и предат, а што је у прилог тврдње оптуженог о околностима сачињавања наређења Пов.бр.22/227 од 12.07.1995. године.

Такође, у жалби Јавног тужиоца за ратне злочине истиче се да је важно напоменути да скоро сва наведена акта, која се оптуженом стављају на терет, имају ознаку “строга поверљиво”, а према тада важећим војним прописима, и то Правило службена преписка и канцеларијско пословање у Војсци Југославије из 1994. године, у тачки 43, одређено је да степен тајности “Строго поверљиво” одређују комадант корпуса и старешине истог и вишег ранга, што доводи до закључка да се ради о документима окривљеног. Осим тога, у жалби се истиче да предметни акти имају отиснут штампил, на коме је попуњена колона под називом “примљено и обрађено”, управо зато јер се штампил употребљава приликом евидентирања долазних аката, издавања потврда о пријему поднеска и др, како је то регулисано тачком 43 Правило службена преписка и канцеларијско пословање у Војсци Југославије из 1994. године, па се у овим случајевима ради о томе да су у питању примерци акта која су пристигла у команду одређене бригаде или ГШ ВРС-а.

Међутим, ознаком Стр.пов. означен је акт 22/226, али не и акти 22/227 и 21/6-686, те се, према правилном налажењу првостепеног суда, неосновано од стране јавног тужиоца указује да тада важећи војни прописи, у тачки 43 Правило службена преписка и канцеларијско пословање у Војсци Југославије из 1994. године, којима је одређено да степен тајности “Строго поверљиво” одређују комадант корпуса и старешине истог и вишег ранга, доводе до закључка да је у наведене акте оптужени морао да има увид како би степен тајности аката, у предметно време, био одређен. Наиме, осим ових

цитираних одредби, у ставу 3 тачке 43 је прописано да за акта, која садрже податке са којима је потребно одмах упознати претпостављену команду, старешине на положају команданта бригаде (пука) и њему равном, могу одредити степен тајности “Строго поверљиво”, а у ставу 4 исте тачке је прописано да степен тајности “Поверљиво” за акта одређује командант бригаде (пука) и старешине истог и вишег ранга, док је у тачки 269 Правила командно штабни послови у РВ и ПВО прописано да су борбене заповести, борбена наређења и шифрирани телеграми увек строго поверљива документа.

Јавни тужилац за ратне злочине, у изјављеној жалби истиче да је првостепени суд пропустио да правилно цени доказе, и то редовне борбене извештаје, материјалне листове и преглед пријема и утрошка П/Г.

Међутим, о напред наведеним доказима првостепени суд се, у обраложењу своје пресуде, детаљно изјаснио, износећи јасне разлоге у погледу њихове оцене.

Наиме, првостепени суд је правилно нашао да борбени извештаји, које је цитирао у образложењу пресуде, представљају редовне борбене извештаје Пете подрињске лаке пешадијске бригаде, Прве зворничке пешадијске бригаде и Прве бирчанске лаке пешадијске бригаде, које су учествовале у реализацији операције “Криваја 95”, а којом је командовао генерал НН. С тим у вези, сасвим је логично да су ови редовни борбени извештаји достављани генералу НН, команданту реализације операције “Криваја 95”, који је, са целом командом корпуса, од 05.07.1995. године, био на истуреном командном месту Прибићевац, одакле је руководио нападом и имао директну везу са оперативним центром Главног штаба Војске Републике Српске, преко крипто заштитних уређаја, а потом у Братунцу, а не оптуженом Миланку Живановићу који је остао у седишту команде у Власеници и био ван система успостављених веза са Првом подрињском лаком пешадијском бригадом, Првом зворничком пешадијском бригадом и Првом бирчанском лаком пешадијском бригадом. Наведено потврђује и сведок ЕЕ (у то време командант Зворничке бригаде у саставу Дринског корпуса), односно да је свим активностима везаним за операцију “Криваја 95” руководио генерал НН, који је истовремено командовао свим снагама Дринског корпуса и придодатим снагама на простору Сребренице, те да су сви извештаји, које је упућивао као командант једне тактичке групе комбинованог састава, ишли на истурено командно место генералу НН, а наређења, која је добијао везано за ангажовање својих снага у зони Сребренице, добијао је од генерала НН, те је борбене извештаје слао углавном усмено генералу НН пошто су били близу на терену, док ниједан извештај није слао у команду Дринског корпуса, тј. реферисао је НН, а не Живановићу.

Из материјалних листова Дринског корпуса од 12.07.1995. године, списка војних пошта Главни штаб ВРС-а Стр.пов.бр. 25-282, произилази да је команда ВП (7111-Хан Пијесак) упутила наведене количине дизел горива, моторног бензина у Шековиће, Власеницу, Милиће и Братунац, Братуначкој бригади, да је Четврта дринска ЛПБР упутила уље и лимену бачву команди Дринског корпуса, као и да је позадинска база Бијељина упутила команди Дринског корпуса наведену количину дизел горива. Међутим, како то правилно констатује првостепени суд, у предметним материјалним листовима није наведено у које сврхе, за чије потребе и по ком наређењу се дизел гориво и моторни бензин испоручују, нити је ни на једном од ових материјалних

листова наведено да су у вези са документом Пов.бр.21/6/686 од 12.07.1995. године, тако да се на основу наведених докумената не може закључити да је испорука горива извршена по основу наређења Пов.бр.21/6/686 од 12.07.1995. године. Наведену чињеницу, према правилном налажењу првостепени суд, не потврђује ни документ Преглед пријема и утрошка погонског горива и осталих погонских средстава, у периоду од 01.06.1995. године до 30.06.1995. године, команде Прве братуначке ПБР Пов.бр.10-555/95 од 03.07.1995. године, из кога се несумњиво утврђује да су постојале разлике у количини пријема и утрошка горива у јуну месецу у односу на Преглед пријема и утрошка погонских горива и осталих погонских средстава, у периоду од 01.07.1995. године до 31.07.1995. године, команде Прве братуначке ПБР, према документу Пов.бр.10-723/95 од 02.08.1995. године за јули месец, што је, према правилном ставу првостепеног суда логично, имајући у виду да је у јулу месецу 1995. године Братуначка ПБР била ангажована у извођењу борбених дејстава, не само на простору енклаве Сребреница и Жепа, него и другим борбеним зонама, па је логично да је у овом периоду била повећана количина утрошка горива од стране ове бригаде. Према правилном ставу првостепеног суда, супротно ставу Јавног тужиоца за ратне злочине, на основу ових докумената не може се поуздано закључити реализација наредбе Стр.Пов.бр.21/6/686 од 12.07.1995. године, односно, да су наведена материјална средства употребљена за превоз цивилног становништва из Поточара.

Оптуженом Миленку Живановићу стављено је на терет да је дана 13.07.1995. године издао акт – упозорење Стр.пов.бр.03/156-11 и то командама ИКМ ДК, 1впбр и 2.рмтбр, којим је, поред конкретних наређења, навео и следеће обавештење: “Постављен је ултиматум муслиманима у Жепи да се састанак мора одржати најкасније до 11,00 сати 13.07.1995. године, уколико не дођу на састанак или не прихвате наш позив на иселење, наставиће се са извођењем б/д”.

Првостепени суд је извршио увид у акт о стању у енклави Жепа – упозорење команде Дринског корпуса Стр.пов.бр.03/156-11 од 13.07.1995. године, те је анализом садржине наведеног акта утврдио да се исти не односи на иселавање цивилног становништва из енклаве Сребреница, да се у истом наводе обавештајни подаци о активностима армије БиХ, ситуацији у енклави Жепа, да се наређују Првој власеничкој пешадијској бригади и снагама МУП да у сарадњи предузму мере борбеног обезбеђења и других облика борбених радњи у циљу спречавања извлачења муслиманских оружаних формација, те су на крају наводи о ултиматуму муслиманима у Жепи.

Оптужени Миленко Живановић није спорио да је на наведеном документу његов потпис, али је навео да се као датум издавања овог акта наводи 13.07.1995. године, када је он званично дочекао Младића, НН и остале и предао дужност, осим тога, он уопште није ни био у команди корпуса. Предметни акт је потписао након примопредаје дужности, искључиво са разлога што му је администратор доносио фасцикле 20, 30, 50 докумената, ко зна од ког датума, са образложењем да сређује архиву, а што је и била пракса.

Исказима сведока ММ, ЗЗ, ИИ, ЉЉ и ЕЕ, потврђена је одбрана оптуженог Миленка Живановића у делу у ком наводи да је 11.07.1995. године увече, након прославе поводом уласка у Сребреницу, напустио Братунац, где су остали командант Главног штаба Војске Републике Српске генерал Ратко Младић, начелник штаба

Дринског корпуса НН, начелник саобраћајне службе у Дринском корпусу ММ, командант батаљона везе Дринског корпуса ЗЗ, помоћник команданта Дринског корпуса за позадину ИИ, командант Зворничке бригаде ЕЕ и команданти свих осталих бригада потчињених команди Дринског корпуса. Из исказа наведених сведока, на несумњив начин је суд утврдио да је наређење за транспорт цивилног становништва Сребренице према Кладњу, за обезбеђење аутобуса и горива за превоз цивилног становништва Сребренице и за контролу саобраћаја, наредио лично генерал Младић, да се у сврху мобилизације аутобуса пуковник РР обратио надлежном Министарству одбране Републике Српске, које је преко својих секретаријата наредило и обезбедило ове аутобусе, док оптужени Миленко Живановић, као командант Дринског корпуса, није ни био надлежан да доноси одлуку о мобилизацији цивилних аутобуса, да је набавку горива за транспорт цивилног становништва генерал Младић договорио са Умпрофором, који је обећао да ће ово гориво обезбедити, а у односу на ресурсе Дринског корпуса, да је генерал НН проследио наређење генерала Младића пуковнику ММ, начелнику саобраћајне службе, у раним јутарњим сатима дана 12.07.1995. године, да је у то време пуковник ММ добијао и извршавао искључиво наређења генерала НН кога је једино и извештавао о предузетим радњама, као и командант Дринског корпуса за позадину СС, како су то обојица сагласно изјавили у својим исказима. Према правилном закључку првостепеног суда, оптужени Миленко Живановић није имао удела у било каквом одлучивању и реализацији евакуације цивилног становништва из енклаве Сребреница, а ово посебно када се има у виду да се оптужени Миленко Живановић у то време налазио у команди Дринског корпуса у Власеници, удаљеној скоро 50 км од Братунца у коме су се у том тренутку налазили и командант Главног штаба ВРС Ратко Младић и генерал НН коме су искључиво реферисали командант за позадину и начелник саобраћајне службе ИИ и ММ.

Довођењем у међусобну везу исказа сведока ЗЗ, ЖЖ и ЕЕ (командант батаљона везе Дринског корпуса, командант маневарске јединице за брзе интервенције и командант Зворничке бригаде, сви у оквиру Дринског корпуса), са садржином писаних доказа, пре свега садржином Заповести команде Дринског корпуса Стр.пов.бр.02/04-158-1 од 13.07.1995. године, о нападу на енклаву Жепа, првостепени суд је несумњиво утврдио да је наређење за активна борбена дејства у односу на енклаву Жепа, усмено донео командант главног штаба Војске Републике Српске, генерал Ратко Младић, на састанку који је одржан дана 11.07.1995. године, око 22:00 часа, у седишту команде Братуначке бригаде, којем није присуствовао оптужени Живановић, а присуствовали су начелник штаба Дринског корпуса генерал НН, командантни потчињених бригада и командант батаљона везе ЗЗ, да је руковођење и командовање овом операцијом генерал Младић поверио директно генералу НН, који је и сачинио и потписао Заповест команде Дринског корпуса Стр.пов.02/04-158-1 од 13.07.1995. године, о нападу на енклаву Жепа, те да је генерал Младић, команданту везе ЗЗ наредио да одмах те вечери постави командно место у Кривачама, где је он већ сутрадан 12. јула поставио центар везе, из чега, према правилном ставу првостепеног суда, јасно произилази да оптужени Миленко Живановић није био у систему руковођења и командовања у односу на операцију “Ступчаница”, која се односи на борбена дејства усмерена на енклаву Жепа, која је отпочела дана 14.07.1995. године, нити је потписивањем акта – упозорења Стр.пов.бр.03/156-11 од 13.07.1995. године, наредио насилно исељавање муслиманског цивилног становништва из Жепе, посебно када се узме у обзир да овај акт нема ни форму, ни садржину документа за командовање јединицама, већ је превасходно

информационог карактера. У прилог изнетом закључку првостепеног суда, иде и чињеница да је увидом у предметни акт утврђено да је исти издат дана 13.07.1995. године и упућен истуреном командном месту Дринског корпуса, Првој власеничкој пешадијској бригади и Другој романијској бригади, преко система везе у 16:00 часова, а у акту се обавештавају да је постављен ултиматум Муслиманима у Жепи, да се састанак мора одржати најкасније до 11:00 часова, дана 13.07.1995. године, те да ће се, уколико не дођу на састанак или не прихвате позив за иселење, наставити са извођењем борбених дејстава, па је, према правилном ставу првостепеног суда, крајње нелогично да оптужени Миленко Живановић, о датом ултиматуму муслиманском становништву Жепе, обавештава истурено командно место Дринског корпуса у Кривачама, на којем се налази генерал НН, који је у директној вези са командантом Главног штаба Ратком Младићем, а посебно је нелогично и несврсисходно да је овај акт достављен након што је већ протекло пуних пет сати од временске одреднице која је постављена у ултиматуму, при чему се у акту наводи да ће у противном бити настављена борбена дејства у односу на енклаву Жепа истог дана 13.07.1995. године, а у Заповести команде Дринског корпуса Стр.пов.02/04-158-1 од 13.07.1995. године, о нападу на енклаву Жепа, сачињеној и потписаној од стране генерала НН, који је руководио и командовао овом операцијом, наведено је да је почетак борбених дејстава предвиђен за 14.07.1995. године у 08:00 часова.

При томе, оптуженом Миленку Живановићу предметном оптужницом није ни стављено на терет да је учествовао у присилном пресељењу цивилног становништва из Жепе.

Жалбом јавног тужиоца за ратне злочине, оспорава се оцена суда у односу на бележницу оптуженог Миленка Живановића.

На главном претресу, пред првостепеним судом, извршен је увид у радну бележницу окривљеног Миленка Живановића, означену у МТКЈ под бројем ЕРН 0672198-06722101, и то страна 191 ЕРН број 06722089, те је утврђено да је на наведеној страници хемијском оловком руком исписано 13.07.1995. године, ангажовање на иселавању из енклаве Сребреница: аутобуса=60, шлепера=11, камиона=14, камиона сточара=2, укупно 87, након чега је све подвучено, а испод тога пише “почели у 17 ч 12.07.”.

У односу на садржину предметне бележнице, оптужени Миленко Живановић, изјашњавајући се о тврдњама јавног тужиоца за ратне злочине да је он био ангажован и да је командовао до вечерњих сати 13.07.1995. године, јер у супротном не би водио бележницу и да из исте произилази да је извршено наређење Стр.Пов.бр.22/226 од 12.07.1995. године, у циљу реализације евакуације цивилног муслиманског становништва, изјавио је да је он од дежурног официра, код кога је седео када више није имао своју канцеларију, а који је припремао извештај за главни штаб, чуо да је евакуација муслиманског становништва 13.07., колико је чега учествовало од возила при иселењу Муслимана, колико је било аутобуса, шлепера, а то што се наводи “ангажовање”, не значи свакако његово ангажовање, јер је он седео и слушао официра који саставља извештај за главни штаб и само је констатовао шта је ангажовала команда Дринског корпуса, НН и остали који су тада командовали корпусом.

Према правилном закључку првостепеног суда, бележница оптуженог Миленка Живановића, како он то основано указује, очигледно, према својој садржини, представља његову личну бележницу, а не дневник или радну бележницу, иста је била у притежању оптуженог и у њој су унета лична запажања, подсетници, а налази се, поред осталог, и нацртана кошница, прибелешке о материјалу и грађи, док се из констатације на дан 13.07.1995. године, у којој се наводи која су средства Дринског корпуса ангажована на исељавању из енклаве Сребреница, не може закључити да је оптужени био ангажован на присилном пресељавању цивилног становништва, при чему нема доказа да је ова бележница било коме презентована и одузета је од оптуженог приликом претреса његовог стана по налогу суда. При томе, наводи одбране оптуженог у складу су са Војним прописима Службена преписка и канцеларијско пословање у Војсци Југославије, у коме је, у одељку издавање и евидентирање радних бележница, у тачки 53, прописано да службене радне бележнице издаје и евидентира орган за опште административне послове команде јединице или установе, а у тачки 54. прописано је да евиденција радних бележница садржи редни број, чин-класу, презиме, име лица коме се издаје радна бележница, датум издавања, потпис примаоца, датум враћања, потпис лица коме се враћа и примедбу да све службене радне бележнице оверава старешина команде, односно установе или лице које он овласти, а у случају премештаја професионалног војног лица или престанка службе у војсци, службене радне бележнице се враћају органу од кога су одузете.

Јавни тужилац за ратне злочине у жалби истиче да је првостепени суд погрешно одлучио када је одбио предлог тужилаштва да изврши увид у налаз и мишљење вештака др Милета Стојковића, као и да се исти, на околности вештачења, испита на главном претресу.

Међутим, Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине, налази да је првостепени суд правилно поступио када је одбио доказни предлог Јавног тужилаштва за ратне злочине, за вршење увида у писани налаз и мишљење од 23.12.2021. године и предлог за испитивање др Милета Стојковића у својству судског вештака, с обзиром да је др Миле Стојковић, на главном претресу дана 26.09.2024. године, потврдио да се у налазу и мишљењу бавио правном анализом директиве и заповести, чије сачињавање се оптуженом Миленку Живановићу ставља на терет, да је износио своје сугестије и предлоге на који начин суд треба да цени ове документе, у склопу доказа у списима предмета, које је такође анализирао и ценио у склопу постојећих околности и тада важећих војно доктринарних и нормативних докумената и прописа и указивао суду које су одлучне чињенице за утврђивање кривице оптуженог и из којих доказа произилазе, чиме је, према правилном ставу првостепеног суда, изашао из овлашћења судског вештака, бавећи се правном анализом и оценом доказа у спису, као и тумачењем прописа, а што је све у искључивој надлежности суда. Осим наведеног, др Миле Стојковић је писани налаз и мишљење, који је израдио по наредби тужилаштва дана 08.12.2021. године, а које је Јавно тужилаштво за ратне злочине доставило суду и предложило да се у исти изврши увид на главном претресу и испита судски вештак др Миле Стојковић на главном претресу, оверио печатом у коме се наводи да је стални судски вештак за руковођење, командовање, организацију функционисања војске система одбране Републике Србије. У номенклатури судских вештака, коју уређује Министарство правде, нема наведене делатности, што је разлог са којег др Миле Стојковић, након доношења Указа о проглашењу закона о судским вештацима дана

29.06.2010. године, који је донела Народна Скупштина Србије, није могао у прописаном року овим Указом да буде уписан у судски регистар, након што му је ово својство престало.

Имајући у виду све изнето, према налажењу Апелационог суда у Београду, Одељење за ратне злочине, на основу оцене изведених доказа, цењених и појединачно и у међусобној повезаности, изводи се закључак да није доказано да је оптужени Миленко Живановић извршио кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ, па је првостепени суд правилно поступио када га је, на основу одредбе члана 423 став 1 тачка 2 ЗКП, ослободио од оптужбе.

Пошто се изјављеном жалбом јавног тужиоца за ратне злочине, према оцени Апелационог суда у Београду, Одељење за ратне злочине, не доводи у сумњу правилност и законитост првостепене пресуде, то је жалба одбијена као неоснована.

Из изнетих разлога, на основу одредбе члана 457 ЗКП, Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине, донео је одлуку као у изреци пресуде.

Записничар-саветник
Росанда Цевердановић Савковић,с.р.

Председник већа-судија
Растко Поповић,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић